Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/6882

28.11.2024

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Odlesňovanie amazonského dažďového pralesa – dosah na zmenu klímy a životné prostredie vo svete, dôsledky pre podniky, pracovníkov a obyvateľstvo

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2024/6882)

Spravodajcovia: **Josep PUXEU, Carlos SILVA, John COMER**

Poradkyne	Mercedes BLAZQUEZ GARCIA-IBARROLA (poradkyňa spravodajcu, skupina II) Emmanuella DOUSSIS (poradkyňa spravodajcu, skupina III) Marta SCARPATO (poradkyňa, skupina II)
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	18. 1. 2024
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	17. 7. 2024
Prijaté na plenárnom zasadnutí	19. 9. 2024
Plenárne zasadnutie č.	590
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	130/0/1

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV znepokojuje skutočnosť, že odlesňovanie amazonského dažďového pralesa súvisí so zmenou klímy. EHSV sa domnieva, že je potrebné preskúmať príčiny tohto odlesňovania s cieľom vypracovať účinné politiky na zmiernenie zmeny klímy a zároveň rešpektovať požiadavky spravodlivej transformácie a ľudské, sociálne a environmentálne práva miestnych komunít. Pomoc drobným poľnohospodárom a pôvodnému obyvateľstvu musí byť hlavnou súčasťou riešení na ochranu amazonského dažďového pralesa a súčasne na podporu udržateľného rozvoja a obchodovania.

1.2. Cieľom tohto stanoviska je stručne načrtnúť názory EHSV na odlesňovanie a na jeho rozsiahly vplyv na zmenu klímy, biodiverzitu a životné prostredie v celosvetovom meradle, ako aj v miestnych komunitách vrátane poľnohospodárov, podnikov a najmä pôvodného obyvateľstva.

1.3. Opatrenia na boj proti odlesňovaniu sa musia vzťahovať na všetky hlavné komodity, ktoré sú pre lesy rizikové. Musia zahŕňať kroky na strane ponuky aj dopytu: na riadenie obchodu, ako aj výroby. Okrem toho sa na nich bude treba dohodnúť v rámci partnerstva a, pokiaľ majú byť účinné, musí ísť o pluralitné partnerstvo so zapojením výrobcov aj spotrebiteľov príslušných komodít. Ich vykonávanie si bude vyžadovať dohodnuté systémy monitorovania, vysledovateľnosti a transparentnosti, aby si každý mohol overiť, ktoré komodity spĺňajú požadované normy a ktoré nie.

1.4. Posilnenie spolupráce s krajinami Latinskej Ameriky má pre Európsku úniu zásadný význam z geopolitického, environmentálneho a geoekonomického hľadiska. Je potrebné spolupracovať so všetkými krajinami, ktoré sú súčasťou amazonského biómu, najmä s Brazíliou. Veľkému nebezpečenstvu sú vystavené aj ďalšie biómy významné z hľadiska biologickej diverzity, ako napríklad Chaco, Cerrado a Pantanal.

1.5. Podpísaním vyváženej dohody o strategickom partnerstve medzi krajinami Mercosuru a EÚ by sa vytvoril stabilný rámec na podporu obchodovania a súčasne by sa zabezpečili environmentálne a pracovné aspekty vrátane boja proti odlesňovaniu. Dohoda medzi EÚ a Mercosurom musí vychádzať z predpokladu, že obchodovanie by sa nemalo uskutočňovať na úkor životného prostredia alebo pracovných podmienok, musí podporovať udržateľný rozvoj. Dohoda musí zabezpečiť silné spojenectvo medzi oboma stranami, moderné a sofistikované regionálne hodnotové reťazce, nižšie obchodné náklady a menšiu neistotu.

1.6. EHSV môže zohrávať podpornú úlohu tým, že bude vypracúvať odporúčania na posilnenie dôvery, zisťovať, v akých oblastiach môžu EÚ a Brazília spolupracovať, a ponúkať príležitosti na dosiahnutie synergie. EHSV môže zároveň zohrávať úlohu sprostredkovateľa tým, že bude rozvíjať zmysluplný dialóg s partnermi z krajín Latinskej Ameriky a budovať dôveru v to, že prechod k udržateľnému využívaniu pôdy môže byť krokom k väčšej prosperite.

1.7. Napokon EHSV je mostom medzi európskymi inštitúciami a občianskou spoločnosťou. Organizovaná občianska spoločnosť zastúpená v EHSV môže zmysluplne ovplyvniť spôsob, akým EÚ spolupracuje s krajinami Amazónie pri ochrane amazonského dažďového pralesa a zároveň sa zasadzuje za udržateľný rozvoj, obchodovanie a podporu práv drobných poľnohospodárov a komunít pôvodného obyvateľstva.

1.8. Zásadný vplyv odlesňovania na spoločnosť, životné prostredie a podnikanie nemožno ignorovať. Brazília, kde sa nachádza najväčšia amazonská rezervácia, zohráva kľúčovú úlohu v boji proti odlesňovaniu a jej cieľom je úplne zastaviť nezákonné odlesňovanie do roku 2030. Nová vláda prijala rozhodné opatrenia na to, aby sa environmentálna otázka stala ústredným bodom jej politického programu. V roku 2025 sa v meste Belém do Pará uskutoční samit o klíme (COP30).

1.9. EHSV sa domnieva, že opatrenia by sa mali prijímať s náležitým ohľadom na suverenitu latinskoamerických partnerov, transparentnosť a kompenzácie, pretože za zachovanie tropických lesov nesú zodpovednosť všetky krajiny, ktoré majú z lesných porastov prospech.

1.10. Opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov si vyžadujú novú paradigmu a nové mechanizmy vo vzťahoch medzi EÚ a Latinskou Amerikou založené na výmene vedeckých poznatkov a vedomostí. EHSV vyzval na vytvorenie mechanizmu naliehavej reakcie na podporu občianskej spoločnosti a ľudí chrániacich lesy v EÚ i mimo nej, a na podporu spravodlivého prechodu týchto ľudí na udržateľnejšie spôsoby a postupy. Čoraz väčší počet farmárov a drobných poľnohospodárov sa spolu s miestnymi, európskymi a medzinárodnými partnermi podieľa na dokumentovaní zodpovedných postupov v rámci systémov certifikácie alebo iniciatív na ochranu krajiny.

1.11. EHSV sa domnieva, že najväčšou výzvou pre diplomaciu EÚ v oblasti klímy je spolupráca s partnerskými krajinami s cieľom dosiahnuť, aby zvýšili svoje ambície v oblasti klímy, a súčasne podporili tých najzraniteľnejších. Zmenu klímy je potrebné vnímať ako environmentálny aj ako sociálny problém, na ktorý je potrebné nájsť riešenia pokrývajúce viaceré výzvy vrátane boja proti chudobe a nerovnosti, nedostatku potravín a vody, straty biodiverzity a zdravotných kríz.

1.12. EHSV uznáva, že nie všetky krajiny majú finančné a technologické kapacity alebo potrebné zdroje na budovanie kapacít, aby mohli nastúpiť cestu klimatickej transformácie. EÚ musí viesť mobilizáciu verejných a súkromných finančných zdrojov na pomoc partnerským krajinám, aby mohli zvládnuť dôsledky Európskej zelenej dohody z hospodárskeho, ekologického a sociálneho hľadiska, z ktorých sa vychádza pri príprave plánov spravodlivej transformácie.

2. **Cieľ stanoviska**

2.1. Cieľom tohto stanoviska je poskytnúť celkový pohľad EHSV na problematiku odlesňovania amazonského dažďového pralesa a poukázať na vplyv na zmenu klímy, biodiverzitu a životné prostredie vo svete a na dôsledky pre poľnohospodárstvo, podniky, pracovníkov a miestne komunity. Stanovisko sa zaoberá aj dôsledkami vzájomného pôsobenia medzi odlesňovaním amazonského dažďového pralesa a politikami v oblasti zmeny klímy na hospodárske a obchodné toky medzi Európskou úniou a Mercosurom. Je určené predovšetkým nedávno zvoleným poslancom a poslankyniam Európskeho parlamentu, novej Európskej komisii a Rade.

2.2. EHSV chce zaujať inštitucionálny postoj a poskytnúť pohľad organizovanej občianskej spoločnosti EÚ v súvislosti s kľúčovou úlohou, ktorú amazonský dažďový prales – domov miestnych a domorodých spoločenstiev – zohráva pri ochrane biodiverzity, zmierňovaní zmeny klímy a adaptácii na ňu, zabezpečovaní celosvetovej produkcie potravín a absorbovaní a zachytávaní oxidu uhličitého. Zachovanie pralesov prispieva k udržateľnosti poľnohospodárstva a ochrane pôdy a vody. Boj proti odlesňovaniu by mal byť v súlade so zásadami spravodlivej transformácie stanovenými v Parížskej dohode o zmene klímy z roku 2015 a v Európskej zelenej dohode z roku 2019, pričom by sa malo zaručiť, že pôvodné obyvateľstvo sa bude môcť rozvíjať v súlade s Dohovorom MOP č. 169 o domorodom a kmeňovom obyvateľstve v nezávislých krajinách.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. Podľa Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) a Hospodárskej komisie pre Latinskú Ameriku a Karibik (ECLAC) pokrývajú lesy 4,06 miliardy hektárov (ha) na celom svete, čo predstavuje 31 % súše na našej planéte, a žije v nich polovica všetkých druhov. Viac ako polovica lesov (54 %) sa rozprestiera len v piatich krajinách: Rusko, Brazília (druhá najlesnatejšia krajina), Kanada, Spojené štáty a Čína. V Brazílii sa nachádza 53,3 % juhoamerických lesov (497 miliónov ha), za posledných 30 rokov z nich však ubudlo 92,3 milióna ha. (V Paraguaji, ktorý je na druhom mieste, ubudlo 9,4 milióna ha).

3.2. V rokoch 1990 až 2020 sa rozloha lesov v Latinskej Amerike a Karibiku postupne zmenšila z 53 % na 46 % a ubudlo 138 miliónov hektárov, čo zodpovedá polovici rozlohy územia Argentíny. Len samotné odlesňovanie zapríčiňuje 11 % emisií skleníkových plynov. Ochrana pôdy a jej minerálov je nevyhnutná pre poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat, ako aj pre prežitie ľudí. Odlesňovanie má vplyv na zmenu klímy, spôsobuje dezertifikáciu, eróziu pôdy, požiare, záplavy, suchá a choroby prenášané hmyzom. Vedecké štúdie varujú, že pri súčasnom tempe odlesňovania by sa amazonský prales mohol do roku 2050 zmeniť na savanu.

3.3. Poľnohospodárstvo závisí od biodiverzity, biodiverzita závisí od lesov. Viac ako 75 % celosvetových potravinových plodín závisí od opeľovania živočíchmi. Priemyselné odvetvia závisia od genetickej rozmanitosti a ekosystémových služieb, ktoré sú nevyhnutné pre výrobu (liekov vrátane antimikrobiálnych látok). Viac ako polovica HDP závisí od prírody, a to vrátane troch hospodárskych odvetví (stavebníctvo, poľnohospodárstvo a sektor potravín a nápojov).

3.4. Existuje čoraz viac dôkazov o vplyve zmeny klímy na potraviny a výživu. V komplexnej analýze Európskej environmentálnej agentúry sa dokumentuje vplyv zmien teploty, zrážok, extrémnych výkyvov počasia a zmien vo vzorcoch výskytu škodcov a chorôb na poľnohospodárstvo a rybolov, čo vedie k ďalšiemu šíreniu infekcií hospodárskych zvierat.

3.5. Amazónia s rozlohou 7,4 milióna km^2 predstavuje 4,9 % plochy kontinentov vo svete, čo je približne veľkosť EÚ27, a rozprestiera sa na území Bolívie, Brazílie, Kolumbie, Ekvádoru, Guyany, Peru, Surinamu a Venezuely. Povodie rieky Amazonky sa vyznačuje najväčšou koncentráciou tropických dažďových lesov na svete (885 miliónov ha), z ktorých 60 % sa nachádza v Brazílii. Brazília sa z hľadiska biodiverzity považuje za najbohatší ekosystém na svete. Odhaduje sa, že v Amazónii, ktorá je domovom najmenej 400 pôvodných etník hovoriacich viac ako 300 jazykmi, žije 28 miliónov ľudí.

3.6. Na satelitných snímkach z projektu satelitného monitorovania odlesňovania v regióne Amazônia Legal (PRODES) brazílskeho Národného ústavu vesmírneho výskumu (INPE) v rokoch 1988 až 2020 jasne vidieť, že lesy boli nahradené lesnými plantážami (274 % nárast v rokoch 1986 až 2019), poľnohospodárstvom (160 %) a chovom (pastvou) hospodárskych zvierat (od roku 2000 na ústupe). Jednou z hlavných príčin odlesňovania amazonského pralesa je aj ťažobný priemysel zameraný na ťažbu ropy, plynu a kritických nerastných surovín. V roku 2023 ubudlo 9 064 km^2 pralesa (pokles o 28,2 % po piatich rokoch nárastu). Medzi brazílske regióny, ktoré najviac trpia odlesňovaním, patria Pará, Amazonas a Mato Grosso. Vážne ohrozené sú aj ďalšie významné biómy, ako napríklad Chaco, Pantanal a Cerrado (kde sa miera odlesňovania v roku 2022 zvýšila o 23 % a v roku 2023 o 3 %).

3.7. Odlesňovanie má výrazný sociálny, hospodársky a environmentálny vplyv, pričom Brazília tradične zohráva vedúcu úlohu v boji proti odlesňovaniu a zmene klímy. Na konferencii OSN o zmene klímy (COP28) v Dubaji v roku 2023 sa otázky životného prostredia a ochrany tropických pralesov opäť dostali do centra programu brazílskej vlády.

3.8. Brazílsky prezident Luiz Inácio Lula da Silva a ministerka životného prostredia, environmentalistka Marina Silva, potvrdili, že Brazília je pripravená bojovať proti zmene klímy upravením svojich cieľov a úplným zastavením odlesňovania amazonského pralesa do roku 2030. Načasovanie nemôže byť lepšie – COP30, ktorá sa bude konať v Belém do Pará, v srdci brazílskej Amazónie, bude historickou príležitosťou na začatie diskusie s novozvoleným Európskym parlamentom.

3.9. Prezident Lula opätovne potvrdzuje svoje odhodlanie úplne zastaviť nezákonné odlesňovanie v Brazílii do roku 2030 prostredníctvom mechanizmov, ako je nedávno oznámené partnerstvo s Amazonským fondom a program Floresta +, v rámci ktorého bude obciam vyplatených 730 miliónov brazílskych realov (približne 132 miliónov EUR) na boj proti odlesňovaniu a lesným požiarom v Amazónii. Tento projekt je súčasťou brazílskeho Akčného plánu na prevenciu a kontrolu odlesňovania v regióne Amazônia Legal (PPCDAm), v rámci ktorého sa bude spolupracovať s obcami, ktoré sa najviac podieľajú na odlesňovaní, a poskytne sa im finančná podpora. 11,6 % územia Brazílie patrí pôvodnému obyvateľstvu; za posledný rok a pol bolo vymedzených 10 území pôvodného obyvateľstva. Tieto iniciatívy svedčia o obnovenej vôli zvrátiť súčasnú situáciu.

3.10. V brazílskych akčných plánoch na roky 2023 – 2027 sa kladie dôraz na rozšírenie plochy federálnych verejných lesov na základe koncesie až o päť miliónov hektárov do roku 2027, viac ľudských zdrojov na boj proti odlesňovaniu a využívanie umelej inteligencie na diaľkové sledovanie trestných činov proti životnému prostrediu. Hlavné piliere opatrení sa opierajú o udržateľné a hospodárske alternatívy, kontrolu a monitorovanie životného prostredia, územné plánovanie a plánovanie obhospodarovania pôdy a legislatívne a hospodárske opatrenia na obmedzenie odlesňovania, ako je trh s uhlíkom.

3.11. EHSV víta tento priaznivý vývoj a dúfa, že politiky na boj proti odlesňovaniu budú môcť dosiahnuť pozitívny výsledok, pričom sa bude brať ohľad na potrebnú transparentnosť, rešpektovanie suverenity latinskoamerických partnerov a kompenzácie pre nich v spoločnom záujme zachovania Amazónie. EHSV sa takisto domnieva, že zachovanie lesov by sa nemalo chápať ako upustenie od hospodárskeho rastu a potravinovej bezpečnosti. Najťažšie je zosúladiť ochranu Amazónie a základných práv pôvodného obyvateľstva a miestnych komunít s obnovou hospodárstva, znížením chudoby a dosiahnutím spravodlivej transformácie, pri ktorej sa na nikoho nezabudne.

3.12. Dažďový prales poskytuje živobytie najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva. V širšom meradle je však jeho prínos ako zdroja pre národné hospodárstva subregiónu stále veľmi nízky, menej ako 2 % HNP, s výnimkou Brazílie, kde sa odhaduje na 5 %. Napriek tomu v neformálnom hospodárstve, najmä vo vidieckych a pôvodných osadách, zohrávajú lesy kľúčovú úlohu ako hlavný zdroj obživy obyvateľstva vrátane potravín, vody, materiálu na bývanie a iných lesných produktov. V tomto bióme žije a pracuje približne 28 miliónov ľudí, ktorí potrebujú stabilné, dôstojné a kvalitné pracovné miesta a záruky, že sa budú môcť uživiť činnosťami, ktoré majú pridanú hodnotu, od agroekológie až po nové hospodárske činnosti odvodené od medicíny budúcnosti, pre ktoré má zachovanie pralesa rozhodujúci význam. V záujme ich živobytia treba zaručiť a zachovať spravodlivé ceny a stabilnú zamestnanosť.

3.13. Preto je nevyhnutné, aby EÚ a krajiny amazonského regiónu nadviazali nové vzťahy, ktoré sa budú zakladať na technických a vedeckých poznatkoch, s cieľom bojovať proti vedľajším účinkom nezákonných činností v týchto lesoch, ako je obchodovanie s drogami, ťažba dreva a nezákonná ťažba. Medzinárodné mechanizmy finančnej kompenzácie môžu poskytnúť prostriedky na participatívny výskum, vyššie vzdelávanie založené na nových technológiách a otvorenie priestoru pre dialóg medzi rozhodovacími orgánmi EÚ a miestnymi skupinami, ktoré touto situáciou trpia. Dialóg medzi EHSV a Radou pre udržateľný hospodársky a sociálny rozvoj Brazílie, ktorý bol nedávno obnovený, je v tomto smere dobrým odrazovým mostíkom.

3.14. Nedávno spustený program EÚ Amazonia+ v spolupráci s krajinami Južnej Ameriky, ktoré sú súčasťou tohto biómu, bude vychádzať z regionálnych iniciatív, a to na základe mechanizmu na zapojenie miestnych komunít vrátane pôvodného obyvateľstva do obhospodarovania lesov a ekologizácie dodávateľských reťazcov. Okrem toho by sa mohlo podporovať, aby sa v rámci mechanizmov kompenzácie pre miestne komunity využívali finančné prostriedky z iniciatívy Global Gateway v snahe zabezpečiť, že zachovanie lesov bude aj naďalej rentabilné. Príkladom spojenia pokroku a ochrany lesov je fond Tropical Forest Forever.

3.15. EÚ dlhodobo prispieva k odlesňovaniu tým, že sa v nej spotrebuje značné množstvo súvisiacich výrobkov. Po prijatí Európskej zelenej dohody v roku 2019 a stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 podnikla EÚ aj ďalšie kroky. Podľa štatistík EÚ je Európa jedným z najväčších dovozcov surovín spojených s odlesňovaním vrátane 50 % svetového dovozu kávy a 60 % dovozu kakaa. V štúdiách o posúdení vplyvu sa odhaduje, že spotrebou týchto výrobkov len v EÚ by sa do roku 2030 zvýšila miera odlesňovania približne o 248 000 hektárov ročne. EÚ sa zaviazala chrániť ekosystémy kontrolou výrobkov spojených s odlesňovaním na svojich hraniciach.

3.16. Medzi opatrenia na tento účel patrí nariadenie o výrobkoch, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu, ktoré sa týka uvádzania výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trh EÚ a ich vývozu z EÚ. Konkrétne ide o palmový olej, sóju, drevo, kakao, kávu, hovädzí dobytok a kaučuk. Tento zoznam však možno rozšíriť. Nariadením sa zavádza trojstupňový systém posudzovania krajín alebo ich častí v troch rizikových kategóriách, stanovuje sa ním mechanizmus kontroly a monitorovania a kontrolné právomoci sa delegujú na príslušné orgány v členských štátoch. Informovanie a ochrana spotrebiteľov by mali byť základnými prvkami týchto politík.

3.17. Vplyv právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia na príslušné hodnotové reťazce môže byť rôznorodý a ťažko predvídateľný, pretože závisí od viacerých faktorov: pripravenosti každého hodnotového reťazca, prístupu k technológiám alebo financovaniu, klasifikácie rizika v každej krajine, rozhodnutí výrobcov a obchodníkov, cenovej pružnosti, dopytu z iných trhov mimo EÚ atď. Môže to významným spôsobom ovplyvniť obchodné toky, pričom vývoz komodít by sa mohol presmerovať na rýchlejšie rastúce trhy. Mikropodniky a malé podniky budú najzraniteľnejšie, pretože majú ťažkosti s dodržiavaním požiadaviek na vysledovateľnosť a ochranu životného prostredia, ako aj so súvisiacimi nákladmi.

3.18. Dohoda medzi EÚ a Mercosurom musí vychádzať z predpokladu, že obchodovanie by sa nemalo uskutočňovať na úkor životného prostredia alebo pracovných podmienok, musí podporovať udržateľný rozvoj. EHSV požaduje, aby sa touto dohodou zaručil stabilný rámec pre reguláciu pravidiel týkajúcich sa obchodných tokov, environmentálnych noriem a práv pracovníkov. Hospodárske výhody tejto dohody musia byť vyvážené sociálnym a environmentálnym rozmerom. Okrem toho dohoda musí podporiť silné spojenectvo medzi EÚ a Latinskou Amerikou, rozvoj moderných a sofistikovaných regionálnych hodnotových reťazcov, nižšie obchodné náklady a menšiu neistotu. Z geoekonomického hľadiska bude EÚ prvým významným obchodným partnerom, ktorý formálne uzavrie dohodu s Mercosurom: USA ani Čína nemajú podobnú obchodnú dohodu a jej geopolitický, geoenvironmentálny a geoekonomický význam by sa nemal prehliadať.

3.19. Brazília zohráva významnú úlohu pri posudzovaní situácie v oblasti odlesňovania, najmä v brazílskej Amazónii. Ratifikáciou dohody možno zabezpečiť udržateľný rozvoj a stabilný a spoľahlivý právny rámec na presadzovanie právnych predpisov v oblasti životného prostredia, najmä pokiaľ ide o boj proti odlesňovaniu. Zároveň by mala zaručiť splnenie legitímnych požiadaviek občianskej spoločnosti a zabezpečiť ľudské, sociálne a pracovné práva zraniteľných subjektov v súlade s mechanizmami stanovenými v základných dohovoroch Medzinárodnej organizácie práce, najmä v tých, ktoré sa týkajú dôstojnej práce. Pre latinskoamerické a európske podniky je to zároveň príležitosť na spoluprácu pri prenose vedomostí, technologickú spoluprácu a väčšiu inováciu.

4. **Konkrétne pripomienky**

4.1. EHSV už vyjadril obavy z hospodárskych a sociálnych dôsledkov uplatňovania Európskej zelenej dohody, najmä politík EÚ v oblasti odlesňovania. Na druhej strane zníženie miery chudoby, zabezpečenie a rozširovanie možností na primerané a dôstojné živobytie, vrátane kvalitných pracovných miest, a investície do rozvoja vidieka, to všetko bude mať na odlesňovanie priamy vplyv. EHSV ďalej uznal, že pri obmedzovaní odlesňovania sa musí zohľadňovať kultúrny význam lesa, najmä pre vidiecke a lesné spoločenstvá.

4.2. EHSV v stanovisku na tému *Minimalizácia rizika odlesňovania a degradácie lesov spojeného s výrobkami uvádzanými na trh EÚ* zdôraznil význam spolupráce s producentskými krajinami s cieľom pomôcť EÚ pri odstraňovaní základných príčin odlesňovania.

4.3. EHSV požadoval, aby sa vytvoril mechanizmus naliehavej reakcie na podporu občianskej spoločnosti a ľudí chrániacich lesy v EÚ aj mimo nej. Prevažná väčšina farmárov a drobných poľnohospodárov nepoužíva nezákonné praktiky, ani sa nezúčastňuje na odlesňovaní. Čoraz väčší počet sa ich spolu s miestnymi, európskymi a medzinárodnými partnermi podieľa na dokumentovaní zodpovedných postupov v rámci systémov certifikácie alebo iniciatív na ochranu krajiny. EÚ musí spolupracovať s producentskými krajinami, aby podporila spravodlivý prechod týchto ľudí na udržateľnejšie spôsoby a postupy. Európska komisia musí urýchlene poskytnúť jasné usmernenia, ako riešiť problémy spôsobené nezrovnalosťami pri vykonávaní nariadenia o odlesňovaní v Európskej únii.

4.4. Okrem toho EHSV v stanovisku na tému *Diplomacia EÚ v oblasti klímy* uviedol, že najväčšou výzvou pre diplomaciu EÚ v oblasti klímy je spolupráca s partnerskými krajinami s cieľom dosiahnuť, aby zvýšili svoje ambície v oblasti klímy a súčasne podporili tých najzraniteľnejších. EHSV zároveň potvrdil, že podporuje celostný prístup. Zmenu klímy považuje nielen za environmentálny problém, ktorý si vyžaduje riešenia technického charakteru alebo týkajúce sa správania, ale aj za sociálny problém, pri ktorom sa riešenia rozširujú tak, aby zahŕňali hospodárske, politické, kultúrne a inštitucionálne zmeny. Niektoré z týchto riešení majú potenciál transformovať spoločnosť spôsobmi, ktoré riešia viaceré výzvy súvisiace so zmenou klímy a budovaním odolnosti vrátane boja proti chudobe a nerovnosti, neistote v oblasti zabezpečovania potravín a vody, strate biodiverzity a zdravotným krízam. Riešenia týchto výziev môžu zároveň prispieť k zmierneniu zmeny klímy a adaptácii na ňu. Z tohto dôvodu by diplomacia v oblasti klímy mala byť neoddeliteľnou súčasťou zastrešujúcej stratégie v súlade so záväzkami EÚ dosiahnuť ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

4.5. EHSV uznáva, že nie všetky krajiny majú finančné a technologické kapacity alebo potrebné budovanie kapacít, aby mohli ísť cestou klimatickej transformácie. V záujme zlepšenia kapacít a zručností podporuje dohody medzi univerzitami propagujúcimi čisté technológie a profesie súvisiace okrem iného so zdravým využívaním lesov. EÚ by mala byť priekopníkom a rozvíjať infraštruktúru a spôsoby financovania a riadenia mobilizáciou verejných a súkromných finančných zdrojov s cieľom pomôcť partnerským krajinám zvládať vplyv Európskej zelenej dohody, podporovať ich hospodársku diverzifikáciu, formovať plány spravodlivej transformácie a podporovať projekty v oblasti adaptácie a riadenia rizík s cieľom predchádzať rizikám súvisiacim s nestabilitou v súvislosti s klímou a znižovať ich.

4.6. EÚ nedávno spustila iniciatívu Global Gateway, ktorá zabezpečí investície vo výške 300 miliárd EUR na obdobie 2021 – 2027. Iniciatíva sa zaoberá kľúčovými celosvetovými výzvami prostredníctvom regionálnej a dvojstrannej spolupráce. Prioritné partnerstvá s Latinskou Amerikou a Brazíliou sú zamerané najmä na boj proti zmene klímy, podporu energetickej a digitálnej transformácie a ochranu lesov. Latinská Amerika má k dispozícii druhý najväčší rozpočet v rámci iniciatívy Global Gateway. Preto je dôležité poznať, aké percento bude vyčlenené na projekty, do ktorých je zapojená občianska spoločnosť a ktoré sú pre ňu určené. Projekty v rámci dvojstrannej spolupráce (Amazonia+, Horizont Európa, EUROsociAL+, EUROCLIMA+, Green Al Invest atď.) pomôžu odstrániť nerovnosti a dosiahnuť spravodlivý prechod na udržateľnejšie postupy.

4.7. EÚ je odhodlaná regionálnou spoluprácou zmierniť dôsledky uplatňovania nedávno prijatých právnych predpisov na ochranu životného prostredia. Na tento účel zaviedla Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI) – Globálna Európa na obdobie 2021 – 2027. NDICI disponuje celkovým rozpočtom 79 miliárd EUR a niekoľkými nástrojmi, ako je najmä Európsky fond pre udržateľný rozvoj plus (EFSD+), ktoré umožňujú EÚ zvýšiť svoje investície.

V Bruseli 19. septembra 2024

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE